

برآورد تولید ناخالص داخلی ورزش و تحولات اجزای آن (۱۳۷۵-۱۳۹۴)

مازیار کلاشی^۱، حسین عیدی^۲، همایون عباسی^۳، محمدهادی رجایی^۴

۱. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران*

۲ و ۳. استادیار مدیریت ورزشی، دانشگاه رازی، کرمانشاه، ایران

۴. استادیار علوم اقتصادی، دانشگاه شمال، آمل، ایران

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۳/۰۲

تاریخ دریافت: ۱۳۹۶/۱۱/۲۸

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر، برآورد تولید ناخالص داخلی ورزش و بررسی تحولات اجزای آن طی سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۴ بود. ابتدا مدل‌های موجود معرفی شدند و در نهایت، مدل مناسب برای برآورد حجم اقتصاد ورزش ایران معرفی شد و سپس آزمون شد؛ از این رو، پژوهش حاضر به لحاظ هدف از نوع پژوهش‌های بنیادی بود و به لحاظ روش جمع‌آوری آمار و اطلاعات، از نوع پژوهش‌های اسنادی بود. داده‌های مربوط به هزینه‌های ورزشی خانوار از پرسش‌نامه‌های خام مرکز آمار ایران، داده‌های مربوط به هزینه‌های جاری و عمرانی ورزشی دولت از اطلاعات موجود در سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و وزارت ورزش و جوانان، داده‌های مربوط به صادرات و واردات کالاهای ورزشی از سالنامه‌های آماری گمرگ ایران و داده‌های مربوط به تولید ناخالص داخلی (به قیمت جاری) و نرخ تورم نیز از سایت بانک مرکزی ایران استخراج شدند. بازه زمانی همه داده‌ها طی سال ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۴ بود و تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق نرم‌افزار اکسل نسخه ۲۰۱۳ انجام شد. نتایج نشان داد که حجم اقتصاد ورزش در ایران سهم اندکی از تولید ناخالص داخلی کشور را به خود اختصاص داده است و روندی کاهشی داشته است که این میزان با برآوردهای انجام‌شده در سایر کشورهای جهان فاصله بسیار دارد.

واژگان کلیدی: اقتصاد ورزش، تولید ناخالص داخلی ورزش، حجم اقتصاد ورزش، هزینه‌های ورزشی دولت و خانوار

مقدمه

روش‌های برآوردی بسیاری برای اندازه‌گیری تأثیر اقتصادی صنعت ورزش بر اقتصاد بزرگ مانند اقتصاد یک استان یا کل کشور طراحی شده‌اند. بزرگ‌ترین معضل کسانی که به دنبال اجرای این نوع فرایند اندازه‌گیری هستند، دستیابی به توافق دقیق در مورد آنچه است که دامنهٔ صنعت ورزش را تشکیل می‌دهد. به عبارت دیگر، چه چیزی باید اندازه‌گیری شود؟ در حالی که اندازه‌گیری ممکن است نسبتاً ساده باشد، زمانی که تمرکز بر یک رویداد واحد باشد همچنین این اندازه‌گیری می‌تواند پیچیده می‌شود زمانی که تمرکز بر محاسبهٔ رویدادهایی مانند بازی‌های المپیک باشد که در طی مدت زمانی طولانی روی می‌دهند. اما هنگامی که هدف برآورد حجم اقتصاد ورزش و تعیین میزان تأثیر آن بر شاخص‌های کلان اقتصادی باشد، وظیفه محاسبه و برآورد به‌طور فزاینده‌ای دشوارتر می‌شود (فولرتون^۱، ۲۰۱۷، ۱۶). برآورد شاخص تولید ناخالص داخلی^۲ پرکاربردترین شاخص برای اندازه‌گیری حجم اقتصاد به‌شمار می‌رود و روش‌های مختلفی برای برآورد آن وجود دارند. محاسبهٔ مجموع ارزش افزوده، محاسبه با نگرش مصرف و محاسبه با نگرش درآمد، سه روش متداول انجام این کار هستند (رحمانی، ۲۰۰۷، ۱۴) که در ایران بیشتر از روش نگرش مصرف استفاده می‌شود. برای برآورد حجم اقتصاد ورزش نیز آندرف^۳ (۲۰۱۱) سه روش مختلف را معرفی کرده است که پرکاربردترین آن، حساب‌های درآمد ملی یا همان نگرش مصرف (شاخص تولید ناخالص داخلی ورزش^۴) است:

$$Y = C + G + I + S + (X - M) \quad \text{رابطه (۱):}$$

در این رابطه، Y برای تولید ناخالص داخلی، C برای مصارف بخش خصوصی، G برای مصرف بخش عمومی، I برای تشکیل سرمایه ثابت ناخالص، S برای موجودی انبار، X برای صادرات و M برای واردات هستند. آندرف (۲۰۱۱) برای برآورد اقتصاد ورزش مدل ذکر شده در بالا را به صورت زیر بازنویسی می‌کند:

$$TDE = G + LA + H + E \quad \text{رابطه (۲):}$$

که در این رابطه، حجم اقتصاد ورزش به‌طور کلی به مجموع هزینه‌های ورزشی دولت G، هزینه‌های مقامات محلی LA (امور مالی عمومی ورزش: LA + G)، هزینه‌های ورزشی خانوارها H و هزینه‌های ورزشی شرکت‌ها (حامیان و رسانه‌ها) E (امور مالی خصوصی ورزش: H + E) اطلاق می‌شود.

-
1. Fullerton
  2. Gross Domestic Product (GDP)
  3. Andreff
  4. Gross Domestic Sport Product (GDSP)

در ادامه، آندرف (۲۰۱۱) روش‌های جمع‌آوری و شیوه برآورد حجم اقتصاد ورزش در کشورهای مختلف را بدین‌صورت معرفی کرده است: در کانادا برای برآورد ماتریس ورودی/خروجی^۱ خاص اقتصاد ورزش، صنعت ورزش به دو بخش تقسیم شده است: ۱- صنعت محصولات ورزشی؛ ۲- صنعت خدمات ورزشی. در آلمان نیز صنعت ورزش به هفت بخش تقسیم شده است: ۱- دوچرخه؛ ۲- تجهیزات ورزشی؛ ۳- کفش ورزشی؛ ۴- لباس ورزشی؛ ۵- خدمات ورزشی تجاری؛ ۶- خدمات ورزشی ارائه‌شده توسط باشگاه‌ها و انجمن‌ها؛ ۷- خدمات ورزشی ارائه‌شده توسط مقامات دولتی و محلی (دولت فدرال و شهرداری‌ها). در آمریکا نیز برای برآورد ماتریس ورودی/خروجی خاص اقتصاد ورزش، صنعت ورزش به هفت بخش تقسیم شده است: ۱- هزینه مشارکت ورزشی؛ ۲- هزینه تجهیزات ورزشی؛ ۳- کفش؛ ۴- پوشاک؛ ۵- هزینه‌های ورزشی؛ ۶- هزینه ورزش‌های خاص؛ ۷- هزینه‌های غیرمستقیم ورزش. در اروپا نیز صنعت ورزش به شش بخش تقسیم شده است: ۱- هزینه‌های ورزشی دولت؛ ۲- هزینه‌های ورزشی مقامات محلی؛ ۳- مالیات عمومی بخش ورزش؛ ۴- هزینه‌های ورزشی خانوار؛ ۵- مخارج ورزشی شرکت‌ها؛ ۶- امور مالی خصوصی بخش ورزش. بررسی مطالب یادشده نشان می‌دهد که در کشورهای مختلف با توجه به اطلاعات در دسترس و موجود، از یکی از روش‌های معرفی‌شده استفاده می‌شود؛ در نتیجه، با توجه به اطلاعات موجود در ایران روش نگرش مصرف، روشی مناسب به حساب می‌آید:

$$\text{GDSP} = C + G + I + (X - M) \quad \text{رابطه (۳)}$$

که در این رابطه، GDSP برای تولید ناخالص داخلی ورزش، C برای هزینه‌های ورزشی خانواده، G برای هزینه‌های ورزشی دولت، I برای هزینه‌های عمرانی دولت (تشکیل سرمایه ثابت)، X برای صادرات کالاهای ورزشی و M برای واردات کالاهای ورزشی هستند.

تولید ناخالص داخلی، ارزش بازار کالاهای نهایی و خدمات تولیدشده در یک کشور در یک دوره زمانی مشخص است (پارکین^۲، ۲۰۱۲، ۸۴)؛ در نتیجه، تولید ناخالص داخلی ورزش ارزش بازار کالاهای نهایی و خدمات تولیدشده ورزشی در یک کشور در یک دوره زمانی مشخص است و از طریق رابطه (۳) به دست می‌آید. هزینه ورزشی خانوار (C) در محدوده پرسش‌نامه مرکز آمار، بخشی از هزینه‌های تفریح، سرگرمی و خدمات فرهنگی و نیز بخشی از هزینه‌ها در بخش تهیه و فروش کالاهای بادوام منزل را در بخش مواد غیرخوراکی تشکیل می‌دهد. این هزینه‌ها شامل پوشاک، کفش، فراگیری ورزش‌های مختلف، تهیه بلیت، ورودی و حق عضویت، کرایه لوازم، انواع توپ، میزهای بیلیارد و پینگ‌پنگ و سایر تجهیزات ورزشی هستند (عسکریان و جعفری، ۲۰۰۸،

1. Input/Output Matrix (IOM)

2. Parkin

۸۰). برای دسترسی به اطلاعات هزینه ورزشی خانوار از نتایج طرح آمارگیری هزینه و درآمد خانوار شهری و روستایی از سال ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۴ استفاده شد. بدین طریق میانگین هزینه ورزشی برای یک خانوار شهری و روستایی محاسبه شد و سپس، با استفاده از اطلاعات موجود درباره تعداد خانوارهای شهری و روستایی در سال‌های ذکر شده، با حاصل ضرب هزینه ورزشی یک خانوار شهری و روستایی در تعداد خانوارهای موجود و جمع کردن آن‌ها با یکدیگر، مصرف کل ورزشی خانوار به دست آمده است. شایان ذکر است که آمار تعداد خانوارهای شهری و روستایی کشور در همه سال‌های مورد نظر موجود نبود؛ بنابراین، پژوهشگران مطالعه حاضر مجبور شدند با استفاده از آمارهای موجود در سال‌های قبل و بعد از آن، به صورت تقریبی این آمارها را استخراج کنند (کلاشی، حسینی و رجائی، ۲۰۱۶، ۱۷۱).

هزینه‌های ورزشی دولت (G) همان هزینه‌های جاری هستند که در اختیار فدراسیون‌ها و سازمان‌های مربوط قرار می‌گیرند و صرف امور جاری ورزش می‌شوند. منظور از هزینه‌های عمرانی دولت (تشکیل سرمایه ثابت) (I)، خرید کالاهای سرمایه‌ای جدید است که توسط بنگاه‌ها تولید شده‌اند؛ مانند ماشین‌های تولید شده، ساختمان‌های ساخته شده و وسایل و تجهیزات اداری (رحمانی، ۲۰۰۷، ۱۹). در این بحث، منظور خرید کالاها و تجهیزاتی است که برای ساخت اماکن و فضاهایی ورزشی هستند که از طرف دولت و در بخش هزینه‌های عمرانی ورزشی تعریف می‌شود. بودجه کشور برحسب امور به چهار بخش امور عمومی، دفاعی، اجتماعی و اقتصادی تقسیم می‌شود که این امور خود به فصول و برنامه‌های مختلف دیگر تقسیم می‌شوند. تربیت بدنی و امور جوانان در فصل پنجم امور اجتماعی جای می‌گیرد. برای مشخص کردن هزینه‌های دولت در این بخش، ابتدا اطلاعات موجود در قانون بودجه کل کشور بررسی شد؛ اما به دلیل یکسان نبودن بودجه مصوب و عملکرد دولت در این بخش و همچنین، نبودن ارقام مربوط به عملکرد در بعضی از سال‌ها در قانون بودجه، از اطلاعات موجود در گزارش‌های اقتصادی سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و اطلاعات موجود در ورزات ورزش و جوانان نیز استفاده شده است (کلاشی و همکاران، ۲۰۱۶، ۱۷۲).

صادرات کالاهای ورزشی (X) و واردات کالاهای ورزشی (M) در محدوده سالنامه‌های آماری گمرگ ایران استخراج می‌شوند. مبادلات بین‌المللی ورزشی ایران براساس طبقه‌بندی کالاهای اساسی (CPC)، به پنج گروه از قبیل کفش، پوشاک، انواع توپ، قایق‌های تفریحی- ورزشی، تردمیل و سایر تجهیزات تقسیم می‌شوند (عسکریان، اصغریور و سرلاب، ۲۰۱۵، ۱۸). در این فرمول (فرمول شماره سه)، خالص صادرات به دلیل خروج ارز از کشور بابت خرید و واردات کالاهای ورزشی، به روش زیر (فرمول شماره چهار) محاسبه می‌شوند؛ زیرا، خروج ارز از کشور تأثیر منفی بر تولید ناخالص داخلی

خواهد گذاشت و این رابطه زمانی به کار خواهد آمد که قصد برآورد و اندازه‌گیری تأثیر اقتصاد ورزش بر تولید ناخالص داخلی کشور را داشته باشیم.

$$\text{Net E} = (X - M) \quad \text{رابطه (۴):}$$

اما زمانی که قصد برآورد و اندازه‌گیری اقتصاد ورزش برای تعیین میزان تأثیرگذاری آن بر شاخص‌های کلان دیگر نظیر امید به زندگی، مصرف موادمخدر، میزان جرائم، شاخص آموزش و غیره را داشته باشیم، باید صادرات کالا را به دلیل استفاده‌نشدن این محصولات در داخل کشور، از فرمول نهایی حذف کرد. همچنین، واردات را نیز به دلیل آنکه در نهایت مورد استفاده بخش خصوصی (خانوار) و دولت قرار می‌گیرد و در قالب هزینه‌های این دو بخش تقسیم می‌شود، باید حذف کرد؛ در نتیجه، رابطه نهایی به صورت زیر خواهد بود:

$$\text{GDSP} = C + G + I \quad \text{رابطه (۵):}$$

بررسی مطالعات و پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهد که حجم اقتصاد ورزش در کشورهای مختلف نظیر آمریکا، در سال ۱۹۹۵ به میزان ۱۵۲ میلیارد دلار، در سال ۱۹۹۹ به میزان ۲۱۳ میلیارد دلار و در سال ۲۰۰۱ به میزان ۱۹۴/۶۴ میلیارد دلار برآورد شده است (میلانو و چلادورای^۱، ۲۰۱۱، ۲۴). در فرانسه در سال ۱۹۹۰ به میزان ۱۳/۲ میلیارد یورو (۱/۲ درصد تولید ناخالص داخلی)، در سال ۲۰۰۰ به میزان ۲۴/۴ میلیارد یورو (۱/۷ درصد تولید ناخالص داخلی)، در سال ۲۰۰۵ به میزان ۳۰/۴ میلیارد یورو (۱/۷۶ درصد تولید ناخالص داخلی) و در سال ۲۰۰۷ به میزان ۳۳ میلیارد یورو (۱/۷۵ درصد تولید ناخالص داخلی)، در انگلیس در سال ۱۹۸۵ به میزان ۳۳۵۸ میلیون پوند (۱/۲ درصد تولید ناخالص داخلی)، در سال ۲۰۰۰ به میزان ۱۰۳۷۳ میلیون پوند (۱/۵ درصد تولید ناخالص داخلی)، در سال ۲۰۰۵ به میزان ۱۵۴۷۱ میلیون پوند (۱/۷ درصد تولید ناخالص داخلی) و در سال ۲۰۰۸ به میزان ۱۶۶۶۸ میلیون پوند (۱/۵ درصد تولید ناخالص داخلی) برآورد شده است (آندرف، ۲۰۱۱، ۲). در سال ۲۰۰۸، حجم اقتصاد ورزش در آلمان ۳۱۹۳۲/۶ (۱/۴۲ درصد تولید ناخالص داخلی)، در هلند ۸۳۵۹ (۱/۶۴ درصد تولید ناخالص داخلی)، در پرتغال ۱۴۳۲/۵ (۰/۹۶ درصد تولید ناخالص داخلی) و در سوئد ۳۸۱۷/۱ (۰/۵۲ درصد تولید ناخالص داخلی) به دست آمده است (آمنیوس^۲، ۲۰۰۸، ۱۶). در نیوزلند برای سال ۲۰۰۶/۲۰۰۷، به میزان ۲۶۶۰/۷ میلیون دلار (۱/۵ درصد تولید ناخالص داخلی) و برای سال ۲۰۱۱/۲۰۱۲، به میزان ۳۰۹۲/۵ میلیون دلار (۱/۵ درصد تولید ناخالص داخلی) گزارش شده است (گزارش ارزش نیوزیلند از مجموعه ورزشی و

1. Milano & Chelladurai
2. Amnyos

تفریحی، ۲۰۱۵، ۳۱). برآورد تولید ناخالص داخلی ورزش در ژاپن برای سال ۲۰۰۲ به میزان ۱۲۲/۹۲۴ میلیارد دلار و برای سال ۲۰۱۲ به میزان ۹۵/۰۷ میلیارد دلار برآورد شده است (شوجی^۱، کگا، کاتسورادا و سایا، ۲۰۱۵، ۳۷). همچنین، برآورد تولید ناخالص داخلی ورزش در ایران توسط کیان مرز، محمدی‌زاده، کیان‌مرز و رشیدی (۲۰۰۷) برای سال ۱۳۸۴ به میزان ۱/۱ درصد تولید ناخالص داخلی برآورد شده است؛ اما در پژوهش کیان مرز و همکاران (۲۰۰۷)، میزان دقیقی از تولید ناخالص داخلی ورزش و سهم آن در سال‌های موردبررسی ارائه نشده است؛ از این‌رو، پژوهش حاضر در نظر دارد در مرحله اول به ارائه و تشریح مدل‌های مختلف برآورد اقتصاد ورزش بپردازد که در قسمت مقدمه به آن اشاره شده است و در مرحله دوم به برآورد اقتصاد ورزش ایران هم از طریق فرمول شماره سه و هم از طریق فرمول شماره پنج طی سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۴ اقدام کند. در نهایت، فرمول‌های ارائه‌شده در پژوهش حاضر و نتایج به‌دست‌آمده از آن‌ها می‌توانند اطلاعات و روش‌هایی مناسب را برای تخمین و برآورد اقتصاد ورزش ایران به‌دست دهند تا سنجش میزان تأثیر اقتصاد ورزش بر شاخص‌های مختلف را برای پژوهشگران حوزه اقتصاد ورزش فراهم آورند.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر به‌لحاظ هدف از نوع پژوهش‌های بنیادی است و به‌لحاظ روش جمع‌آوری آمار و اطلاعات، از نوع پژوهش‌های اسنادی است. داده‌های مربوط به هزینه‌های ورزشی خانوار از پرسش‌نامه‌های خام مرکز آمار ایران، داده‌های مربوط به هزینه‌های جاری و عمرانی ورزشی دولت از اطلاعات موجود در سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی و وزارت ورزش و جوانان، داده‌های مربوط به صادرات و واردات کالاهای ورزشی از سالنامه‌های آماری گمرگ ایران و داده‌های مربوط به تولید ناخالص داخلی (به قیمت جاری) و نرخ نورم نیز از سایت بانک مرکزی ایران استخراج شده‌اند. بازه زمانی همه داده‌ها طی سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۴ است و تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز به‌وسیله نرم‌افزار اکسل^۲ نسخه ۲۰۱۳ انجام شده است. برای برآورد حجم اقتصاد ورزش ایران برای سنجش تأثیرگذاری آن بر تولید ناخالص داخلی از فرمول زیر استفاده شده است:

$$GDSP1 = C + G + I + (X - M)$$

1. Shoji, Kaga, Katsurada & Sawai
2. Excel

تولید ناخالص داخلی ورزش = هزینه‌های ورزشی بخش خصوصی (خانوار) + هزینه‌های ورزشی دولت (هزینه‌های جاری) + سرمایه‌گذاری دولت (تشکیل سرمایه ثابت در بخش ورزش) + خالص صادرات بخش ورزش (صادرات - واردات)

همچنین، برای برآورد حجم اقتصاد ورزش ایران برای سنجش تأثیرگذاری آن بر شاخص‌های کلان اقتصادی و اجتماعی از فرمول زیر استفاده شده است:

$$GDSP2 = C + G + I$$

تولید ناخالص داخلی ورزش = هزینه‌های ورزشی بخش خصوصی (خانوار) + هزینه‌های ورزشی دولت (هزینه‌های جاری) + سرمایه‌گذاری دولت (تشکیل سرمایه ثابت در بخش ورزش)

برای محاسبه نرخ رشد نیز از فرمول زیر استفاده شده است:

$$GNPt = \frac{GNPt - GNPt - 1}{GNPt - 1} \times 100$$

که در آن $GNPt$ سال موردنظر و $GNPt - 1$ سال قبل هستند. همچنین، برای کنترل عامل تورم، میزان تورم هر سال از نرخ رشد محاسبه شده کسر شده است.

نتایج

با توجه به برآورد حاصل از مدل اول پژوهش (جدول شماره یک)، سرمایه‌گذاری، هزینه‌های ورزشی دولت و خانوار و همچنین، واردات کالاهای ورزشی سیر صعودی داشته‌اند. میزان سرمایه‌گذاری در سال ۱۳۹۰ به بالاترین مقدار خود رسیده است (۹۱۹۹ میلیارد ریال). میزان هزینه‌های ورزشی خانوار نیز در سال ۱۳۹۴ به بالاترین مقدار خود رسیده است (۱۱۳۹۳ میلیارد ریال) و تقریباً در تمامی مراحل سیر صعودی خود را حفظ کرده است. هزینه‌های ورزشی دولت (هزینه‌های جاری) نیز در سال ۱۳۹۰ همانند میزان سرمایه‌گذاری دولت به بالاترین میزان خود رسیده است (۳۱۵۳ میلیارد ریال). واردات کالا نیز در سال ۱۳۹۴ به بالاترین میزان خود رسیده است (۲۳۷۵/۰۷ میلیارد ریال).

اما صادرات کالاهای ورزشی از سال ۱۳۷۵ تا سال ۱۳۸۶ تقریباً سیر نزولی داشته است؛ البته از سال ۱۳۸۷ تا ۱۳۹۴ روند ثابتی را پشت سر گذاشته است. بالاترین میزان صادرات کالا نیز مربوط به سال ۱۳۹۲ به میزان ۱۴۷/۶۳ میلیارد ریال است. خالص صادرات نیز از سال ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۱ روند صعودی و مثبت را پشت سر گذاشته است؛ اما از سال ۱۳۸۲ روندی منفی را در پی گرفته است. بالاترین تراز مثبت خالص صادرات در سال ۱۳۸۱ به میزان ۲۵/۶۷ میلیارد بوده است و بالاترین تراز منفی آن نیز در سال ۱۳۹۴ به میزان -۲۲۸۷/۶۹ میلیارد ریال بوده است. برآورد تولید ناخالص

داخلی ورزش نیز روند روبه‌رشد و مثبتی را طی سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۴ نشان می‌دهد و بالاترین میزان آن مربوط به سال ۱۳۹۰ به میزان ۱۷۰۱۰/۳۶ میلیارد ریال است.

جدول ۱- برآورد اقتصاد ورزش به روش اول (میلیارد ریال)

سال	سرمایه‌گذاری	هزینه خانوار	هزینه دولت	صادرات	واردات	خالص صادرات	تولید ناخالص داخلی ورزش
۱۳۷۵	۲۷۰	۴۲۳	۱۳۰	۳/۴۶	۰/۹۳	۲/۵۳	۸۲۵/۵۳
۱۳۷۶	۳۴۵	۵۲۰	۱۶۸	۲/۹۷	۲/۵۰	۰/۴۷	۱۰۳۳/۴۷
۱۳۷۷	۳۷۸	۶۲۳	۱۱۸	۴/۱۵	۴/۱۴	۰/۰۲	۱۱۱۹/۰۲
۱۳۷۸	۴۶۷	۷۴۵	۲۲۲	۴/۶۳	۰/۷۴	۳/۹۰	۱۴۳۷/۹
۱۳۷۹	۵۲۷	۸۷۳	۲۸۹	۱۳/۸۵	۴/۹۶	۸/۹۰	۱۶۹۷/۹
۱۳۸۰	۴۴۱	۹۵۹	۳۹۴	۱۹/۴۶	۹/۶۴	۹/۸۱	۱۸۰۳/۸۱
۱۳۸۱	۴۷۵	۱۱۷۷	۵۱۶	۸۰/۰۲	۵۴/۳۵	۲۵/۶۷	۲۱۹۳/۶۷
۱۳۸۲	۱۳۱۲	۱۴۳۷	۶۶۵	۷۴/۲۳	۱۴۷/۳۹	-۷۳/۱۶	۳۳۴۰/۸۴
۱۳۸۳	۲۴۶	۱۹۲۰	۳۳۷	۶۹/۹۸	۲۲۷/۲۴	-۱۵۷/۲۶	۲۳۴۵/۷۴
۱۳۸۴	۴۶۵	۲۴۴۵	۳۷۹	۶۸/۱۷	۴۱۳/۸۹	-۳۴۵/۷۲	۲۹۴۳/۲۸
۱۳۸۵	۳۱۹۲	۲۶۲۰	۹۹۲	۹۸/۶۰	۵۶۴/۸۴	-۴۶۶/۲۴	۶۳۳۷/۷۶
۱۳۸۶	۳۰۱۶	۲۹۳۰	۱۲۱۹	۱۰۵/۲۹	۷۰۲/۷۳	-۵۹۷/۴۳	۶۵۶۷/۵۷
۱۳۸۷	۶۱۹۳	۳۶۹۳	۱۴۹۵	۵۹/۸۶	۸۷۷/۸۵	-۷۱۸/۹۹	۱۰۶۶۲/۰۱
۱۳۸۸	۴۷۵۲	۴۵۳۳	۱۳۷۸	۴۵/۷۹	۹۰۸/۶۴	-۸۶۲/۸۵	۹۸۰۰/۱۵
۱۳۸۹	۴۷۰۸	۴۹۴۶	۱۵۳۶	۴۵/۳۲	۱۴۱۷/۹۳	-۱۳۷۲/۶۲	۹۸۱۷/۳۸
۱۳۹۰	۹۱۹۹	۵۸۶۳	۳۱۵۳	۵۱/۲۰	۱۲۵۵/۸۵	-۱۲۰۴/۶۴	۱۷۰۱۰/۳۶
۱۳۹۱	۵۰۸۵	۷۷۴۳	۲۴۶۶	۱۰۴/۶۵	۹۸۵/۷۷	-۸۸۱/۱۲	۱۴۴۱۲/۸۸
۱۳۹۲	۲۵۱۰	۹۲۴۳	۱۵۷۱	۱۴۷/۶۳	۱۲۴۶/۸۷	-۱۰۹۹/۲۴	۱۲۲۲۴/۷۶
۱۳۹۳	۳۰۳۴	۱۰۷۲۱	۱۴۰۰	۱۰۹/۹۴	۱۹۸۱/۵۹	-۱۸۷۱/۶۴	۱۳۲۸۳/۳۶
۱۳۹۴	۳۰۳۲	۱۱۳۹۳	۱۷۲۶	۸۷/۳۸	۲۳۷۵/۰۷	-۲۲۸۷/۶۹	۱۳۸۶۳/۳۱

نتایج جدول شماره دو و شکل شماره یک نشان می‌دهد که سهم اقتصاد ورزش از تولید ناخالص داخلی کشور نوسانات بسیاری داشته است؛ اما به‌طور کلی روندی کاهشی را در پیش گرفته است؛ به‌طوری‌که تولید ناخالص داخلی ورزش در سال ۱۳۷۵ در حدود ۰/۳۰۴ درصد تولید ناخالص داخلی را تشکیل داده است و این میزان در سال ۱۳۹۴ به ۰/۱۲۱ درصد تولید ناخالص داخلی رسیده است. از سوی دیگر، محاسبات مربوط به نرخ رشد و برآورد نرخ رشد با کنترل عامل تورم نشان

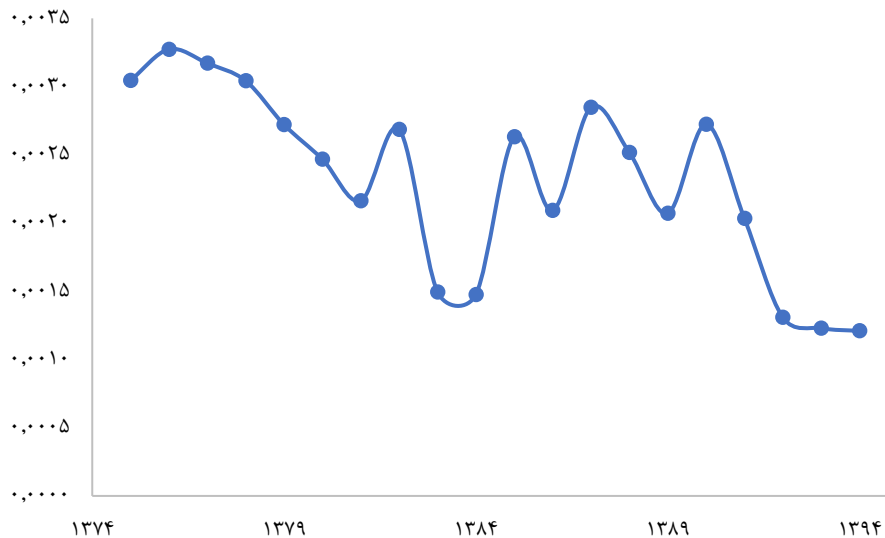

می‌دهد که در سال‌های ۱۳۹۲، ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴، میزان تولید ناخالص داخلی ورزشی روند افزایشی را نشان می‌دهد؛ اما در واقع نرخ رشد واقعی آن منفی و کاهشی بوده است. همچنین، بیشترین میزان رشد مربوط به سال ۱۳۸۵ (برخلاف آنکه بیشترین میزان افزایش مربوط به سال ۱۳۹۰ بوده است) و کمترین میزان رشد نیز مربوط به سال ۱۳۹۲ است.

جدول ۲- سهم اقتصاد ورزش از تولید ناخالص داخلی و نرخ رشد آن

سال	تولید ناخالص داخلی ورزش	تولید ناخالص داخلی	سهم ورزش از تولید ناخالص داخلی	نرخ تورم	نرخ رشد	نرخ رشد- تورم
۱۳۷۵	۸۲۵/۵۳	۲۷۱۰۵۰/۹	۰/۳۰۴	۲۳/۲	-	-
۱۳۷۶	۱۰۳۳/۴۷	۳۱۵۷۲۹/۱	۰/۳۲۷	۱۷/۳	۲۵/۵۲	۸/۲۲
۱۳۷۷	۱۱۱۹/۰۲	۳۵۲۹۳۵/۵	۰/۳۱۷	۱۸/۱	۸/۳۲	-۹/۷۸
۱۳۷۸	۱۴۳۷/۹	۴۷۲۷۳۵/۳	۰/۳۰۴	۲۰/۱	۲۸/۱۵	۸/۰۵
۱۳۷۹	۱۶۹۷/۹	۶۲۴۰۹۰/۲	۰/۲۷۲	۱۲/۶	۱۷/۷۸	۵/۱۸
۱۳۸۰	۱۸۰۳/۸۱	۷۳۱۱۹۱/۳	۰/۲۴۶	۱۱/۴	۶/۲۲	-۵/۲
۱۳۸۱	۲۱۹۳/۶۷	۱۰۱۴۱۷۱/۹	۰/۲۱۶	۱۵/۸	۲۰/۸۵	۵/۰۵
۱۳۸۲	۳۳۴۰/۸۴	۱۲۴۳۹۶۹/۵	۰/۲۶۸	۱۵/۶	۵۷/۴۷	۴۱/۴۷
۱۳۸۳	۲۳۴۵/۷۴	۱۵۶۹۰۶۶/۲	۰/۱۴۹	۱۵/۲	-۲۶/۶۸	-۴۱/۸۸
۱۳۸۴	۲۹۴۳/۲۸	۱۹۹۳۶۶۴/۶	۰/۱۴۷	۱۰/۴	۳۱/۴۰	۲۱/۰۰
۱۳۸۵	۶۳۳۷/۷۶	۲۴۰۷۹۵۵/۷	۰/۲۶۳	۱۱/۹	۱۰۶/۸۷	۹۴/۹۷
۱۳۸۶	۶۵۶۷/۵۷	۳۱۳۹۶۰۶/۰	۰/۲۰۹	۱۸/۴	۵/۳۱	-۱۳/۰۸
۱۳۸۷	۱۰۶۶۲/۰۱	۳۷۴۳۳۳۷/۸	۰/۲۸۴	۲۵/۴	۵۸/۸۴	۳۳/۴۴
۱۳۸۸	۹۸۰۰/۱۵	۳۸۹۳۶۹۸/۸	۰/۲۵۱	۱۰/۸	-۶/۳۱	-۱۷/۱۱
۱۳۸۹	۹۸۱۷/۳۸	۴۷۴۱۳۸۶/۲	۰/۲۰۷	۱۲/۴	۴/۹۴	-۷/۴۶
۱۳۹۰	۱۷۰۱۰/۳۶	۶۲۴۵۷۶۵/۷	۰/۲۷۲	۲۱/۵	۶۲/۷۸	۴۱/۲۸
۱۳۹۱	۱۴۴۱۲/۸۸	۷۰۹۱۳۸۸/۸	۰/۲۰۳	۳۰/۵	-۱۶/۰۴	-۴۶/۵۴
۱۳۹۲	۱۲۲۲۴/۷۶	۹۳۴۳۰۷۰/۰	۰/۱۳۱	۳۴/۷	-۱۲/۸۸	-۴۷/۵۸
۱۳۹۳	۱۳۲۸۳/۳۶	۱۰۸۰۷۴۷۷/۴	۰/۱۲۳	۱۵/۶	۱۳/۷۴	-۱/۸۶
۱۳۹۴	۱۳۸۶۳/۳۱	۱۱۴۶۵۸۸۷/۷	۰/۱۲۱	۱۱/۹	۶/۵۷	-۵/۳۳

در شکل شماره یک، روند و سهم اقتصاد ورزش از تولید ناخالص داخلی ایران را می‌توان به‌وضوح مشاهده کرد.

شکل ۱- سهم اقتصاد ورزش از تولید ناخالص داخلی

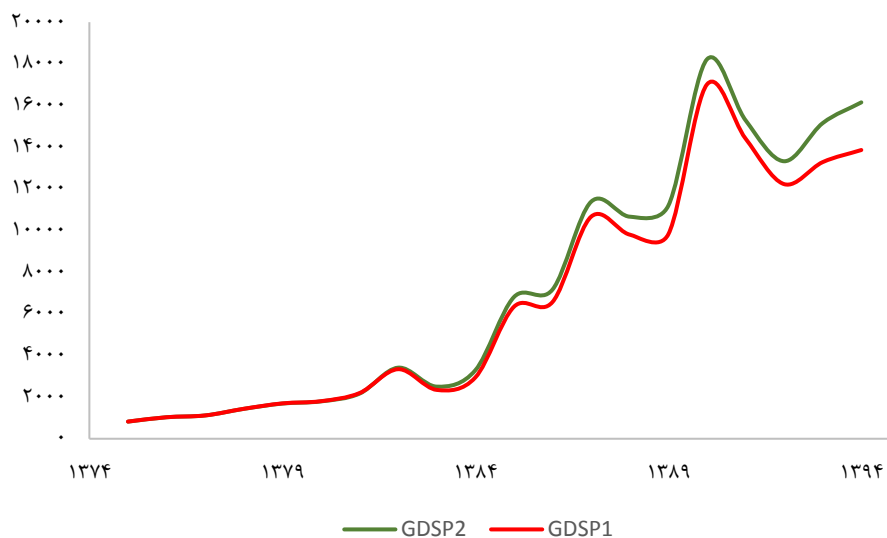
برآورد تولید ناخالص داخلی ورزش با مدل دوم را در قالب جدول شماره سه می‌توان مشاهده کرد. بررسی این برآورد نیز نشان می‌دهد که حجم اقتصاد ورزش با وجود نوسان در میزان به‌دست‌آمده در طی سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۴، به‌طور کلی روندی روبه‌رشد را پشت سر گذاشته است و در سال ۱۳۹۰ به بالاترین میزان خود؛ یعنی ۱۸۲۱۵ میلیارد ریال رسیده است.

جدول ۳- برآورد اقتصاد ورزش به روش دوم (میلیارد ریال)

سال	تولید ناخالص داخلی ورزش ۲	نرخ تورم	نرخ رشد	نرخ رشد- تورم
۱۳۷۵	۸۲۳	۲۳/۲	-	-
۱۳۷۶	۱۰۳۳	۱۷/۳	۲۵/۱۹	۷/۸۹
۱۳۷۷	۱۱۱۹	۱۸/۱	۸/۲۸	-۹/۸۲
۱۳۷۸	۱۴۳۴	۲۰/۱	۲۸/۴۹	۸/۳۹
۱۳۷۹	۱۶۸۹	۱۲/۶	۱۸/۰۸	۵/۴۸
۱۳۸۰	۱۷۹۴	۱۱/۴	۶/۲۴	-۵/۱۶
۱۳۸۱	۲۱۶۸	۱۵/۸	۲۱/۶۱	۵/۸۱
۱۳۸۲	۳۴۱۴	۱۵/۶	۵۲/۲۹	۳۶/۶۹

ادامه جدول ۳- برآورد اقتصاد ورزش به روش دوم (میلیارد ریال)

سال	تولید ناخالص داخلی ورزش ۲	نرخ تورم	نرخ رشد	نرخ رشد- تورم
۱۳۸۳	۲۵۰۳	۱۵/۲	-۲۹/۷۸	-۴۴/۹۸
۱۳۸۴	۳۲۸۹	۱۰/۴	۲۵/۴۸	۱۵/۰۸
۱۳۸۵	۶۸۰۴	۱۱/۹	۱۱۵/۳۳	۱۰۳/۴۳
۱۳۸۶	۷۱۶۵	۱۸/۴	۳/۶۲	-۱۴/۷۸
۱۳۸۷	۱۱۳۸۱	۲۵/۴	۶۲/۳۴	۳۶/۹۴
۱۳۸۸	۱۰۶۶۳	۱۰/۸	-۸/۰۸	-۱۸/۸۸
۱۳۸۹	۱۱۱۹۰	۱۲/۴	۰/۱۷	-۱۲/۲۳
۱۳۹۰	۱۸۲۱۵	۲۱/۵	۷۳/۲۷	۵۱/۷۷
۱۳۹۱	۱۵۲۹۴	۳۰/۵	-۱۵/۲۷	-۴۵/۷۷
۱۳۹۲	۱۳۳۲۴	۳۴/۷	-۱۵/۱۸	-۴۹/۸۸
۱۳۹۳	۱۵۱۵۵	۱۵/۶	۸/۶۶	-۶/۹۴
۱۳۹۴	۱۶۱۵۱	۱۱/۹	۴/۳۶	-۷/۵۴

جدول ۲- مقایسه تولید ناخالص داخلی ورزش حاصل از برآورد مدل‌های اول و دوم

مقایسه تولید ناخالص داخلی ورزش در قالب برآوردهای مدل‌های اول و دوم نشان می‌دهد در سال‌هایی که تراز خالص صادرات مثبت بوده است (۱۳۷۵ تا ۱۳۸۱)، برآورد مدل اول میزان بیشتری را نشان می‌دهد؛ اما با منفی شدن تراز صادرات از سال ۱۳۸۲، برآورد حاصل مدل دوم میزان بیشتری را به خود اختصاص داده است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش‌های علمی انجام شده در زمینه ورزش را در بسیاری از رشته‌ها شامل علوم انسانی، علوم اجتماعی، علوم آزمایشگاهی، حقوق و تجارت می‌توان یافت (هامفریس و روسسکی^۱، ۲۰۰۹، ۹۴). در برخی از این رشته‌ها برای سنجش تأثیر ورزش بر متغیرهای مورد بحث در آن‌ها، از حجم اقتصاد ورزش استفاده خواهد شد؛ بنابراین، لزوم وجود یک چهارچوب و مدل مناسب برای برآورد حجم اقتصاد ورزش لازم و ضروری است؛ از این‌رو، در پژوهش حاضر، ابتدا مدل‌های مناسب برای برآورد حجم اقتصاد ورزش ایران معرفی شده‌اند و سپس، به برآورد آن اقدام گردیده است. از آنجایی که برآورد حاصل از مدل اول به دلیل تأثیرپذیری آن از خالص صادرات که در ایران این میزان از سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۱ (دوره اول) مثبت بوده است و از سال‌های ۱۳۸۲ تا ۱۳۹۴ (دوره دوم) منفی بوده است، در نتیجه در دوره اول حجم برآورده شده اقتصاد ورزش از طریق مدل اول بیشتر از حجم برآورد شده آن از طریق مدل دوم بوده است؛ اما در دوره دوم، برآورد حجم اقتصاد ورزش از طریق مدل دوم به مراتب بیشتر از نتایج حاصل از به کارگیری مدل اول بوده است. بخش زیادی از هزینه‌های ورزشی خانوار و دولت مربوط به خرید کالاهای ورزشی است؛ اما بررسی مجموع هزینه واردات کالاهای ورزشی و سهم آن از هزینه‌های ورزشی دولت و خانوار نشان می‌دهد که مجموع این هزینه‌ها با همدیگر هم‌خوانی ندارد. این بررسی ذهن را به چندین نکته رهنمون می‌کند:

۱- جامعه بیشترین میزان مصرف کالاهای ورزشی خود را از طریق تولیدات داخلی تأمین می‌کند. آمار دقیقی از حجم تولیدات داخلی ورزشی وجود ندارد؛ اما با توجه به صادرات بسیار کم کالاهای ورزشی و تعداد اندک شرکت‌های تولیدات کالاها و محصولات ورزشی، به نظر می‌رسد که باید علت را در عوامل دیگری جست‌وجو کرد؛

۲- محصولات و کالاهای ورزشی وارداتی با هزینه چندبرابر در بازار فروخته می‌شوند؛ اما حجم واردات و برآورد آن با فروش چندبرابری، باز هم توجیه‌کننده این اختلاف نیست؛

1. Humphreys & Ruseski

۳- کالاها و محصولات ورزشی از مسیری غیر از گمرگ وارد بازار می‌شوند. قاچاق به دلیل ماهیت پنهان خود در آمارهای رسمی کشور ثبت نمی‌شود و براین اساس، وجود آن موجب پنهان ماندن بخشی از عملکرد اقتصاد کشور خواهد شد (پژویان و مداح، ۲۰۰۶، ۴۵). از یک سو، با وجود ثبت نشدن آمار کالاهای قاچاق، سخنگوی ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز حجم قاچاق در کشور را به میزان ۱۲/۶ میلیارد دلار اعلام کرده است (اقتصاد آنلاین، ۲۰۱۷). از سوی دیگر، روش‌های مختلفی برای تخمین کالاهای قاچاق وجود دارند که به دو دسته رسیدگی کردن مستقیم و رسیدگی کردن غیرمستقیم تقسیم می‌شوند. روش مستقیم براساس برخوردها، مشاهده‌های اشخاص یا شرکت‌ها برای اطلاعات مستقیم از محصولات قاچاق شده است و روش غیرمستقیم در تخمین قاچاق به سه دسته تقسیم می‌شود:

۱- اختلاف بین روش اجناس مورد مطالعه و تخمین مصرف این محصولات با استفاده از بازدید خانگی؛

۲- اختلاف بین فروش اجناس و تخمین مصرف آن‌ها با استفاده از تخمین اقتصادی؛

۳- اختلاف بین واردات اجناس در کشور مقصد با صادرات شریک تجاری با هدف پیدا کردن راهی برای میزان کم‌نمایی (بیابانی و موسوی، ۲۰۱۰، ۷۰). با توجه به موارد ذکر شده و اختلاف بین کالاهای وارداتی ورزشی و میزان مصرف آن‌ها در سطح جامعه، به نظر می‌رسد که یکی از علت‌های اصلی این اختلاف ورود محصولات ورزشی به صورت قاچاق به کشور است.

از نتایج دیگر این پژوهش می‌توان به اختلاف بین برآوردهای مربوط به تأثیر هزینه‌های ورزشی بر تولید ناخالص داخلی در پژوهش حاضر و نتایج پژوهش‌های کیان مرز و همکاران (۲۰۰۷)، عسکریان و جعفری (۱۳۸۷) و زمانی (۱۳۹۱) اشاره کرد. با توجه به این نتایج، به نظر می‌رسد که نوع مدل و داده‌های مورد استفاده در پژوهش‌ها و نیز نوع آمار و اطلاعات، از دلایل اصلی این تفاوت‌ها در نتایج بوده باشند. در این راستا، کیان مرز و همکاران (۲۰۰۷) و عسکریان و جعفری (۲۰۰۸) نوع داده‌های مورد استفاده در مورد تولید ناخالص داخلی (به قیمت جاری و قیمت ثابت ۱۳۷۶ یا ۱۳۸۳) و همچنین، منبع مربوط به استخراج داده‌ها (مرکز آمار و یا بانک مرکزی) را مشخص نکرده‌اند. زمانی نیز برای برآوردهای پژوهش‌های خود از تولید ناخالص داخلی مستخرج از مرکز آمار استفاده کرده‌اند؛ در حالی که در پژوهش حاضر، برای تولید ناخالص داخلی از داده‌های بانک مرکزی (به قیمت جاری) استفاده شده است. استفاده از تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری بدین سبب بوده است که محاسبه اجزای تولید ناخالص داخلی ورزش نیز به قیمت جاری برآورد شده است و در نتیجه، ضرورت استفاده از تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری برای محاسبه و برآورد درست نتایج ضروری بوده است.

تخمین و برآورد رشد تولید ناخالص داخلی ورزش هنگامی که با کنترل عامل تورم همراه شده است، در مواردی داده‌های خام و داده‌های مربوط به برآورد حاصل از رشد، روند افزایش حجم اقتصاد ورزش را نشان می‌دهد؛ اما در واقع، رشد آن مثبت نبوده است و رشدی منفی نسبت به سال‌های گذشته را تجربه کرده است؛ به‌عنوان مثال، می‌توان به داده‌های جدول‌های شماره دو و شماره سه و سال‌های ۱۳۹۳ و ۱۳۹۴ اشاره کرد که روند مورد اشاره در مطلب ذکر شده در بالا را به خوبی نشان می‌دهند؛ بنابراین، در زمان گزارش و بررسی هزینه‌های ورزشی دولت و خانوار، صرف بررسی داده‌های خام و برآوردهای مربوط به رشد که در پاره‌ای موارد می‌تواند روند افزایش را نشان دهد، نمی‌تواند قابل استناد و درست باشد؛ براین اساس، لزوم برآورد رشد با کنترل عامل تورم بر درستی نتایج و اعتبار برآوردها خواهد افزود.

از نتایج دیگر این پژوهش می‌توان به روند کاهشی سهم اقتصاد ورزش از تولید ناخالص داخلی در ایران اشاره کرد (شکل شماره یک). با وجود افزایش میزان عددی تولید ناخالص داخلی ورزش در ایران (شکل شماره دو)، سهم آن از تولید ناخالص داخلی بسیار پایین بوده است (جدول‌های شماره یک و شماره دو). مقایسه سهم اقتصاد ورزش در ایران از تولید ناخالص داخلی با سایر کشورها نیز نشان‌دهنده فاصله بسیار بین ایران و کشورهای مختلف جهان نظیر آلمان، آمریکا، انگلیس، نوزلند، ژاپن و غیره است. کالاها و محصولات و خدمات ورزشی چه توسط دولت خریداری شوند و چه توسط خانوار خریداری شوند، در نهایت مورد استفاده خانوار قرار می‌گیرند؛ بنابراین، یکی از علت‌های اصلی سهم اندک اقتصاد ورزش از تولدی ناخالص داخلی کشور، میزان مشارکت بسیار کم افراد جامعه در ورزش و در نتیجه، کاهش حجم بازار صنعت ورزش است که می‌تواند توجیه‌کننده باشد. از سوی دیگر، طبق دیدگاه کیدان^۱ (۱۹۹۶)، دولت به‌عنوان اصلی‌ترین حامی ورزش در کشورهای توسعه‌نیافته محسوب می‌شود و در بیشتر کشورهای دنیا، کمک‌های دولت یکی از منابع عمده برای برنامه‌های عمومی و اصلی ورزش و تفریحات محسوب می‌شود و سهم دولت‌ها در توسعه ورزش همگانی و ایجاد زیرساخت‌های ورزشی بسیار مؤثر است. نتایج و برآوردهای پژوهش کلاسی و همکاران (۲۰۱۶) نیز نشان می‌دهد که سهم هزینه‌های ورزشی دولت از هزینه‌های مصرف‌کننده دولت بسیار کم بوده است و دولت ایران عملاً سرمایه‌گذاری مناسبی در زمینه ورزش انجام نداده است و با توجه به رشد منفی در سال‌های اخیر، تصمیمی قاطع برای افزایش در این زمینه نیز نگرفته است.

مطالعات اندکی در زمینه موضوع پژوهش انجام شده بودند که به‌طور اختصاصی به برآورد حجم اقتصاد ورزش (تولید ناخالص داخلی ورزش) پرداخته باشند. تنها پژوهش انجام‌شده، پژوهش

---

1. Kidane

کیانمرز و همکاران (۲۰۰۷) بوده است که میزان تولید ناخالص داخلی ورزشی در ایران برای سال ۱۳۸۴ را ۱/۱ درصد تولید ناخالص داخلی عنوان کرده است؛ اما عملاً اشاره‌ای به نوع داده‌های مربوط به تولید ناخالص داخلی و هزینه‌های ورزشی دولت نکرده است.

پیام مقاله: پژوهش حاضر با بررسی مدل‌ها و روش‌های مختلف برآورد حجم اقتصاد ورزش و در نتیجه، ارائه مدل مناسب برای برآورد آن در ایران (با توجه به اطلاعات و داده‌های موجود)، علاوه بر برآورد حجم اقتصاد ورزش ایران با دو مدل مختلف، چهارچوبی را برای انجام مطالعات آینده در اختیار پژوهشگران این حوزه قرار داده است.

References

1. Amnyos. (2008). Etude du financement public et privé du sport, Etude réalisée dans le cadre de la présidence française de l'Union européenne, Ministère de la Santé, de la Jeunesse, des Sports et de la Vie Associative et Secrétariat d'Etat aux Sports, Paris, octobre.
2. Andreff, W. (2012). Contemporary issues in sports economics: Participation and professional team sports. Cheltenham, UK: Edward Elgar Publishing.
3. Askarian, F., & Jafari, A. (2009). Compare the Iranian household sports costs in 1380 to 1385. Research on Sport Science, 4(25), 95-104. (Persian).
4. Askarian, F., Asghapoor, H., & Sarlab, R. (2015). Competitive, structural and national changes in the export of sporting goods in Iran. Journal of Sport Management and Motor Behavior, 12(23), 15-26. (Persian).
5. Biabani, Gh. M., & Mosavi, S. A. (2010). Smuggling of goods and its effects on the economy. Karagah, 2(3), 68-83. (Persian).
6. Eghtesad Online. (2017). Reducing smuggling from 25 to 12 billion dollars. Available at: <http://www.eghtesadonline.com/> (Accessed 14 February, 2018). (Persian).
7. Fullerton, S. (2017). Sports marketing (3rd ed.). Chicago: Business Press.
8. Humphreys, B., & Ruseski, J. (2009). Estimates of the dimensions of the sports market in the US. International Journal of Sport Finance, 4, 94-113
9. Kalashi, M., Hoseini, S. E., & Rajaei, M. H. (2016). The effect of government and households sports expenditure to gross domestic product in Iran. Sport Management Studies, 8(38), 165-82. (Persian).
10. Kianmarz, Y., Moharamzadeh, M., Kianmarz, V., & Rashidi, R. (2007). The survey economics status of sports industry in Iran during the year's 1380-1384. Proceedings of the 6th International Congress on Physical Education and Sport sciences Conference (p. 3). Kish University: Sport Sciences Research Institute of IRAN. (Persian).
11. Kidane, F. (1996). Le gouvernement: premier commanditaire dans les pays en développement, in Message Olympique, 96-8.
12. Milano, M., & Chelladurai, P. (2011). Gross domestic sport product: The size of the sport industry in the United States. Journal of Sport Management, 25, 24-35.

13. New Zealand Value of Sport and Recreation Series. (2015). Economic value of sport and outdoor recreation to New Zealand: Update data. The Agribusiness and Economics Research Unit. Available at: <https://www.sportnz.org.nz/assets/Uploads/AERU-SportNZ-Econ-Value-Updated-FINAL.pdf> (11 January 2017).
14. Pajoyan, J., & Madah, M. (2006). Economic investigation of smuggling in Iran. *Economics Research*, 6(1), 43-70. (Persian).
15. Parkin, M. (2011). *Macroeconomics* (10th ed.). Boston: Library of Congress Cataloging-in-Publication Data.
16. Rahmani, T. (2007). *Macroeconomics* (5th ed.). Tehran: Parse Institute of Higher Education. (Persian).
17. Shoji, H., Kaga, F., Katsurada, T., & Sawai, K. (2015). The size of the sport industry in Japan. Paper presented at the 11th Asian Association for Sport Management Conference (AASM). Langkawi Kedah, Malaysia.
18. Zamani, M. (2011). The impact of sport expenditures on gross domestic product in Iran (Unpublished master's thesis). Shomal University, Amol. (Persian).

استناد به مقاله

کلاشی، مازیار، عیدی، حسین، عباسی، همایون، و رجایی، محمدهادی. (۱۳۹۸). برآورد تولید ناخالص داخلی ورزش و تحولات اجزای آن (۱۳۷۵-۱۳۹۴). *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۱۱ (۵۴)، ۱۷-۳۲. شناسه دیجیتال: 10.22089/smrj.2018.5546.2103

Kalashi, M., Eydi, H., Abbasi, H., & Rajaei, M.H. (2019). Estimated of Gross Domestic Sport Product and Changes in its components (1996-2015). *Sport Management Studies*. 11 (54): 17-32. (Persian). DOI: 10.22089/smrj.2018.5546.2103

Estimated of Gross Domestic Sport Product and Changes in its components (1996-2015)

M. Kalashi¹, H. Eydi², H. Abbasi³, M.H. Rajaei⁴

1. Ph.D. Student in Sport Management, Razi University, Kermanshah, Iran*

2,3. Assistant Professor in Sport Management, Razi University, Kermanshah, Iran

4. Assistant Professor in Economic Sciences, University of Shomal, Amol, Iran

Received: 2018/02/17

Accepted: 2018/05/23

Abstract

The purpose of this study is to estimate the GDP of sport and review the evolution of its components during 1996-2015. In this regard, the existing models were first determined and finally a suitable model for estimating the volume of the sport of Iran's economy was introduced and then tested. Therefore, the present research is a fundamental research in terms of its purpose and is a type of documentary research in terms of data collection and statistics. Data have been collected from various resources, Household sport expenditure data from raw materials questionnaire of Statistics Center of Iran, current and development sport costs of the government from information in the Management and Planning Organization and the Ministry of Sports and Youth, export and import data of sporting goods from the Statistical calendar of Iran Custom, and Iran GDP data (current prices) and inflation rate from the Central Bank of Iran. The period of all data is from 1996 to 2015, and data analysis is also done by Excel 2013 software. The results show that the size of the sport economy in Iran has a small share of the country GDP and it has a downward trend, which is far from the estimates in the other countries of the world.

Keywords: Sports Economics, Gross Domestic Sport Product, The size of the Sports Economy, the Household and Government Sport Expenditure

---

---

* Corresponding Author

Email: Kalashi.maziyar@gmail.com